

B

A

B

.

ROMAN

YASMINA REZA

Çeviri: EKİN ÖZLÜ AKSEKİ

can
çağdaş

YASMINA REZA

BABİL

Can Çağdaş

Babil, Yasmina Reza

Fransızca aslından çeviren: Ekin Akseki Özlü

Babylone

İlk baskı (çeviride kaynak alınan basım): Flammarion, 2016

© 2016, Yasmina Reza

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Şirin Etik

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sarıteke / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4305-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750743054

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

YASMINA REZA
BABİL

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ekin Özlü Akseki

♥can

Yasmina Reza'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Ne Mutlu Mutlulara, 2018

YASMINA REZA, İnan asıllı Rus, mühendis bir baba ve Macar keman-
cı bir annenin kızı olarak Paris'te dünyaya geldi. Nanterre niversite-
si'nde tiyatro ve sosyoloji öğrenimi gördü. Oyun yazarak başladığı
edebiyat hayatına roman ve senaryoyla devam etti. 1994'te yazdığı Art
[Sanat] adlı oyunuyla uluslararası bir itabara kavuştu. Oyunları 35 dile
vrildi ve tüm dünyada saygın sahnelerde sergilendi. Romanları da
oyunları kadar başarı kazanan Yasmina Reza, 2016'da *Babil* adlı eseriyle
Renaudot Edebiyat dl'ne layık görüldü.

EKİN ÖZLÜ AKSEKİ, İlk, orta ve lise eğitimini yurtiçi ve yurtdışında-
ki Fransız okullarında tamamladıktan sonra Brüksel ULB niversite-
si'nde başladığı lisans eğitimine Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler
Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde devam etti ve Paris-Sor-
bonne niversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Bir yıl Galatasaray ni-
versitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştıktan sonra profesyonel
kariyerine yeni bir yön vermeye karar vererek Stendhal, Grenoble 3
niversitesi'nde Fransızca İkinici Yabancı Dil ğretimi lisans, Le
Mans niversitesi'nde de Sanat, Edebiyat, Dil yüksek lisans diploma-
larını aldı. Fransızca dersleri vermeye ve kitap çevirileri yapmaya de-
vam ediyor.

Didier Martiny'ye

“Dünya darmadağın, tam bir keşmekeş.
Toplamaya çalışmıyorum.”

Garry Winogrand

Duvara karşı, sokakta. Ayakta, takım elbiseli. Kepçe kulakları, ürkek bakışları var, kısa ve beyaz saçlı. Zayıf, dar omuzlu. Kapağında *Awake*¹ yazdığı okunabilen bir dergiyi görünür şekilde tutuyor. Fotoğrafın altında, “Yehova Şahidi– Los Angeles” yazıyor. Bin dokuz yüz elli beş yılına ait. Ölümünün üstünden çok sene geçti. Öğlan çocuğunu andırırdı. Dinî içerikli dergileri dağıtırken giyimine özen gösterirdi. Yalnızdı, içinde mahzun ve hırçın bir azim vardı. Ayaklarının dibindeki (sapı görünen) şey bir evrak çantasına benziyor, hiç kimsenin veya neredeyse hiç kimsenin almayacağı onlarca dergiyle dolu. Akıl almaz sayıda basılan bu dergiler aynı zamanda ölmü çağırıştırıyor. Bu iyimser hamlelerdir bizi eşyaları – fazladan bardak, fazladan sandalye– biriktirmeye iten ve akabinde lüzumsuz hale getiren. Eşyalar ve çabalarımız. Önünde durduğu duvar devasa. Işığı ciddi ölçüde kesmesinden ve yontulmuş kaya parçalarından anlaşılıyor bu. Hâlâ orada, Los Angeles'ta olmalı. Geri kalan ne varsa, bir yerlerde yok oldu: Giysisi üstünden düşen sivri kulaklı küçük adam, beyaz gömleği, koyu renk kravatı,

1. (İng.) Uyanık. (Ç.N.)

dizleri eprimiş pantolonu, evrak çantası ve dergi nüshalarıyla, dini içerikli bir dergi dağıtmak için duvarın önünde duruyordu. Ne olduğumuzun, ne düşündüğümüzün, ne olacağımızın bir önemi var mı? Hayatın dışına itilene kadar içinde bir yerlerdeyiz. Dün yağmur yağdı. Robert Frank'ın *The Americans* [Amerikalılar]¹ kitabına göz attım. Bir rafın arkasında sıkışıp kütüphanede kaybolmuştu. Kırk yıldır el sürmediğim kitabı tekrar açtım. Sokakta, ayakta dergi satan adamı hatırladım. Fotoğraf beklediğimden daha bulanık ve soluk. Dünyanın en hüznümlü kitabı *The Americans*'a tekrar bakmak istedim: ölümler, benzin pompaları, kovboy şapkalı yalnız insanlar. Kitabın sayfalarını çevirdikçe paralı müzik kutuları, televizyonlar, yeni, müreffeh yaşamın eşyaları ortaya çıkıyor. Kendileri için hazırlanmamış yerlere konan aşırı büyük, fazla ağır ve parlak bu yeni eşyalar tıpkı insanlar kadar yalnız görünüyor. Günün birinde bir yere kaldırılacaklar. Son kez yerleri değiştirilecek, kırılıncaya dek oradan oraya atılacaklar. Hayatın dışına itilene kadar içinde bir yerlerdeyiz. Dieppe Limanı'ndaki *scopitone*² aklıma geldi. 2CV³ arabamıza atlar, sabahın üçünde denizi görmeye giderdik. Yanılmıyorsam henüz on yediye basmamıştım ve Joseph Denner'e âşıktım. Kıçı yere değen arabanın içine yedi kişi sığardık. Tek kız bendim. Arabayı Denner kullanırdı. Kırmızı Valstar bira içer, Dieppe'e doğru hızla yol alırdık. Limana saat altıda varır, karşımıza çıkan ilk bara girer, birer Picon bira ısmarlardık. Orada bir *scopitone* olurdu. Şarkıcıları izlerken katıla katıla gülerdik. Bir ke-

1. 20. yüzyılın en önemli fotoğrafçılarından sayılan Robert Frank'ın (1924-2019) *The Americans* kitabı ABD'yi baştan başa gezerken çektiği fotoğraflardan oluşmaktadır. Bu kitabıyla fotoğraftaki geleneksel kuralları yıkmıştır. (Ç.N.)

2. 1960'lı yıllarda film ve müzik videoları gösteren bir tür müzik kutusu. (Ç.N.)

3. Citroën'in 1948-1990 arasında ürettiği, bir klasik haline dönüşen otomobili. (Ç.N.)

resinde Denner, Fernand Raynaud'nun *Le Boucher* [Kasap] videosunu koymuştu. İzlediğimiz skeç ve içtiğimiz Picon bira yüzünden gülmekten gözlerimizden yaşlar gelmişti. Sonra da dönerdik. Gençtik. O günlerin geri gelmeyeceğini bilmiyorduk. Bugün altmış iki yaşındayım. Pek mutlu olduğum söylenemez; ölüm döşeğinde, o gün geldiğinde, kendime yirmi üzerinden¹ on dört vermeyeceğim, Pierre'in iş arkadaşının dediği gibi, "Haydi yirmi üzerinden on dört olsun," demeyeceğim. Ben daha ziyade on ikiyi layık görüyorum kendime, nankör olduğumu veya diğerlerini incittiğimi unutursam, işte o zaman hile yoluyla yirmi üzerinden on ikiyi hak edebilirim. Toprağın altına girdiğimde ne fark edecek ki? Hayatta mutlu olmayı başarıp başarmadığımı kimse umursamayacak, ben de aldırmayacağım.

Altmış yaşıma bastığım gün, Jean-Lino Manoscrivi beni Auteuil'deki at yaşışlarına davet etmişti. Merdivenlerde karşılaşır ve beraber yukarı çıkardık, ben formda kalmak istediğimden, o kapalı alan korkusundan. Zayıftı, uzun değildi ve yüzü çiçekbozuğuydu. Geniş bir alını ve alnının bir kenarında da kellere özgü, o meşhur saç tutamından vardı. Onu olduğundan yaşlı gösteren kalın çerçevesel bir gözlük takardı. O beşinci katta oturuyordu, bense dördüncü. Kimsenin kullanmadığı merdiven boşluğundaki bu karşılaşmalar, bizi bir nevi suç ortağı yapmıştı. Bazı modern binalardaki merdiven boşlukları binadan bağımsız ve çirkindir. Sadece nakliyecilerin içine yarar. Bu yüzden bina sakinleri, bunlara servis merdiveni demeyi yeğler. Birbirimizi tanımamız zaman aldı, elektrikli ev aletleriyle ilgili bir işi olduğunu öğrenmiştim. O

1. Fransız eğitim sisteminde notlar yirmi üzerinden verilir. (Ç.N.)

da Pasteur Enstitüsü'nde çalıştığımı biliyordu. Mesleğim, yani patent mühendisliği kimseye bir şey çağrıştırmıyor ve başkalarına ne iş yaptığımı söylerken artık onu cazip kılmaya çalışmıyorum. Karısı bir ayakkabı dükkânı işlettikten sonra yeni nesil terapistlerden biri olmuştu. Yeni evliydi, yani bize nazaran. Bir keresinde, Pierre'le onlara gidip birer içki içmiştik. Doğum gününden bir gün önce merdivenlerde Jean-Lino'ya rastladığımda ona, "Yarın altmışıncı yaşımı kutlayacağım," demiştim. Ağır-dan alıyordum, içimden öyle yapmak gelmişti. "Jean-Lino, siz henüz altmış olmadınız değil mi?" Yakında olacağını belirtmişti. Güzel bir şey söylemeye gayret ettiğini anlamıştım ama cesaret edemiyordu. Oturduğum kata varınca, "Benden bu kadar, ben sıramı savdım," dedim. Daha önce at yarışına gidip gitmediğimi sordu. "Hayır," diye yanıtladım. Ağzında geveleyerek, müsait olup olmadığını, ertesi gün öğle vakti, Auteuil'de onunla buluşup buluşamayacağımı öğrenmek istedi. Yarış alanına geldiğimde lokanta kısmında oturuyordu, padok alanına bakan cama yapışmıştı. Masanın üstünde, kovada bir şampanya şişesi, üzeri notlarla dolu sıra sıra binicilik dergileri ve eski biletlerin arasına karışıp etrafa saçılmış yerfıstıkları duruyordu. Birini kendi mekânında ağırlamanın getirdiği özgüvenle beni beklerken, o zamana dek hakkında bildiklerimin aksine gayet rahat duruyordu. Onun seçtiği yağlı şeylerden atıştırmıştık. Her yarışta yerinden fırlıyor, ayağa kalkıyor, kızarıp bozuyor, havada salladığı çatalının ucundan pırasa parçaları sarkıyordu. Beş dakikada bir sigarasının yarısını içmeye dışarı çıkıyor ve yeni fikirlerle dönüyordu. Onu hiç bu denli enerjik ve özellikle bu kadar mutlu görmemişim. Henüz keşfedilmemiş birer cevher olan atlara önemli meblağlarda bahis oynamıştık. Hangi atın iyi olduğunu *seziyordu*, derinden inandığı şeyler vardı. Az kazandı, belki

şampanyanın parasını çıkarmıştır (tüm şıseyi içtik, daha ziyade o içti). Ben de üç euro'yu cebime koydum. "Altmışıncı doğum günümde üç euro hiç fena sayılmaz," demiştim içimden. Jean-Lino Manoscriveri'nin yalnız olduğunu anladım. Robert Frank tarzı bir tipti: *Bic* marka tükenmez kalem, gazetesi ve bilhassa şapkasıyla. Kendine özgü bir ritüeli vardı, zamanın içinde kendine ait bir an yaratmıştı. At yarışı izlerken omuzları dikleşiyor, sesi bile değişiyordu.

Babamın altmışıncı doğum gününü anımsadım. République'te *choucroute*¹ yemiştik. Annemle babam altmış yaşındaydılar. O zamanlar bana çok büyük ve uzak gelen bir yaştı. Şimdi sıra bende. Ne zaman oldu? Her türlü maceraya atılan, topuklulardan vazgeçmeyen, makyajını ihmal etmeyen bu kız nasıl oldu da birden altmışına bastı? Joseph Denner ile fotoğraf çekmeye giderdim. O fotoğrafı, ben de onun sevdiği her şeyi severdim. Biyoloji derslerini asardım. O yıllarda gelecek korkusu duymazdık. Bir amcam, bana ikinci el Konika hediye etmişti, ona Nikon askı bulmuştum, son derece profesyonel duruyordu. Denner'in ışığı yansıtmayan bir Olympos'u vardı... Amaç, aynı konuyu, aynı zaman ve mekânda çekip kendi özgün fotoğrafımızı elde etmektir. Örnek aldığımız ustalar gibi biz de sokak fotoğrafları –üniversitenin yanındaki Jardin des Plantes'taki hayvanları ve sahiplerini, özellikle de Denner'in hayran olduğu Cardinet Köprüsü'nün demirlerini– çekerdik. Kafedeki tipler, arka kısımda oturan müdavimler de kadrajımıza girerdi. Filmeleri bir arkadaşın evinde tabederdik. Resimleri karşılaştırır, büyütme için hangisinin iyi olduğuna karar verirdik.

1. Lahana turşusundan yapılan, Almanya ve Belçika'ya özgü bir yemek. (Y.N.)

Fotoğrafi iyi yapan neydi? En iyi kadraja sahip olması mı? Önemsiz olsa da muazzam bir etki yaratması mı? Bunun cevabı kimde? Sık sık Joseph Denner'i düşünüyorum. Yaşasaydı ne yapardı diye aklımdan geçiriyorum bazen. Ama otuz altı yaşında sirozdan ölen birinden ne beklenir ki? Olaylardan sonra sanki zihnimde tekrar hayat buldu. Bu hikâyeye kesin çok gülerdi. *The Americans*'a bakarken gençlik hatıralarım canlandı. Hayal kurar ama harekete geçmezdik. İnsanlara bakar, hayatları hakkında tahminde bulunur ve onları hangi eşyaya benzettiysen-sopa, sargı bezi- o eşyayı tasvir ederdik. Gülerdik. Kahkahalarımızda hafif buruk bir can sıkıntısı sezilirdi. Cardinet Köprüsü'nde çektiğimiz fotoğraflara tekrar bakabilmek isterdim. Günün birinde, eski kâğıtlarla birlikte onları da atmış olmalıyız. Auteuil'deki doğum gününden sonra, Jean-Lino Manoscivi'ye karşı düşüncelerim değişti. Hava almaya dışarı çıkmaya ve fırsat buldukça köşedeki mekânda kahve içmeye başlamıştık. Dışarıda sigara içmesi serbest, evde yasaktı. Kanımca en yumuşak başlı erkeklerden biriydi, fikrim değişmedi. Birbirimize karşı hep mesafeli olduk ve "siz" diye hitap ettik. Fakat sohbet ediyor, başkalarıyla paylaşmadıklarımızı birbirimize anlatıyorduk. Özellikle de o anlatıyordu. Benim de arada açıldığım oluyordu. İkimiz de çocukluğumuzdan nefret ediyor ve yaşananları tek kalemde silip atmaktaydık. Bir gün hayatından bahsederken, "En zoru geride kaldı," demişti. Ona hak vermiştim. Jean-Lino, baba tarafından İtalyan Yahudisi göçmen bir ailenin torunuydu. Babası terzi atölyesinde her işi yaparak başlamıştı işe. Ardından, kurdele konusunda uzmanlaşmış ve altmışlı yıllarda tuhafiyeye dükkânı açmıştı. Parmentier Caddesi'nde minik bir dükkândı. Annesi kasada duruyordu. Mağazaya iki adımlık mesafede, bir avlunun dibinde oturuyorlardı. Anne-babası çok çalışıyordu ve pek şefkatli

Paris'in bir banliyösünde, yüksek bir binanın dördüncü katında yaşayan orta yaşlı bilim insanı Elisabeth ve onun matematik profesörü eşi Pierre'in hayatı, bir akşam evlerinde verdikleri davetle birlikte değişir. Zira Elisabeth'in kısa süre önce arkadaş olduğu üst kat komşusu Jean-Lino, gecenin ilerleyen saatlerinde kapılarını çalıp çok sevdiği karısını öldürdüğünü itiraf eder. Bu haberle günlük yaşamı sekteye uğrayan Elizabeth kendini bir anda tuhaf olaylar silsilesinin ortasında bulur.

Yazdığı tiyatro oyunları ve romanlarıyla isminden çokça söz ettiren, *Babil* kitabıyla 2016 Renaudot Ödülü'ne layık görülen Yasmina Reza, insanlık durumunu, şehir yaşamını, yabancılaşmayı, düşüm olmuş ilişkileri, Camus'ye has bir absürdizmle ele alarak varoluşumuzun trajik olduğu kadar da günlük yönlerini irdeliyor.

"Yasmina Reza bu kez polisiye anlatıya başvurarak sıradan varoluşumuza dair hem komik hem de derin bir soruşturma yapıyor."

Le Monde

"Karanlık bir olayın komik yanlarını öne çıkaran bu romanda Reza bizlere dramatik bir yazar olarak kaleminin ne kadar güçlü olduğunu gösteriyor."

The Sunday Times (UK)

#şehiryaşamı #yabancılaşma #insanlıkdurumu #iletişimsizlik #komşuluk #ilişkiler
#varoluş #trajikomedî

 can

canyayinlari.com | [f](#) | [i](#) | [t](#) canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-4305-4

9 789750 743054